

Referat af møde i Lokal Trepert Vidå-Kruså, 12. marts 2026

Deltagere:

Erik Uldall Hansen, Aabenraa Kommune
Jørgen Smed, Haderslev Kommune (suppleant)
Tina Callesen, Sønderborg Kommune
Lars-Erik Skydsbjerg, Tønder Kommune
Christa Jørgensen, DN
Anders Sørensen, Sønderjysk Familielandbrug
Tine Fricke, Aabenraa Kommune

Claus Bruun Jørgensen, Aabenraa Kommune
Hanne Pedersen, Haderslev Kommune
Morten Gaarde Gad, Tønder Kommune
Inge Gillesberg, Naturstyrelsen
Søren Jensen, DN
Michael Schmidt-Michelsen, Spiras
Nanna Werdelin Ravn, sekretær

Fraværende: Mads Skau, Haderslev Kommune

1.	Velkomst og præsentationsrunde v. Erik Uldall Hansen
2.	Bordrunde - DN, L&F, NST og kommuner Hvordan går det ude i de forskellige organisationer? Er der noget nyt siden sidst vi mødtes? Hvad arbejdes der med og er der særlige fokusområder i 2026. Aabenraa Kommune Arbejder med seks forundersøgelser. Prioritering efter kvælstofkrav og lodsejeropbakning. Frivillighed vægtes højt. Viste skitseprojekter på kort. Naturstyrelsen Har oprustet bemanningen. Flere lodsejere henvender sig selv. Opfordring til gensidig hjælp og koordinering. DN spurgte til rollefordeling mellem NST og kommunerne; NST laver gerne store projekter. Tønder Kommune Har været i gang med 15 projekter før grøn trepart. Afventer principper for ansøgninger. Skal tilpasse lavbundsprojekter pga. krav om min. 50 % tørvejord. Har haft møde med fonde, der ikke kendte omlægningsplanen. Sønderborg Kommune Præsenterede omlægningsplan. Fokus på minivådområder, fast track og ekstensivering. I Vidå-Kruså primært naturpotentialer, der afventer lovgivning. Lodsejere fungerer som ambassadører. Haderslev Kommune Fokus på frivillighed og lodsejere, der ønsker projekter. Ser stort potentiale i fast track vådområder og minivådområder.

	<p>L&F Mange medlemmer i oplandet, flere fungerer som ambassadører. Fokus især i områder med kvælstofindsatsbehov. Stor opbakning og interesse blandt medlemmerne.</p> <p>DN Ønske om at tænke biodiversitet ind i projekterne og undgå for mange små minivådområder. Fokus på sammenhængende natur.</p>
3.	<p>Konstituering af lokal trepart Vidå-Kruså, herunder valg af formands- og sekretariatskommune v. Erik Uldall Hansen + tekniske rettelser til kommissoriet v. sekretariatet</p> <p>Erik Uldall Hansen blev genvalgt som formand og Aabenraa Kommune fortsætter som sekretariatskommune. Claus Bruun Jørgensen blev valgt som næstformand. Det justerede kommissorium vedlægges.</p>
4.	<p>Indblik i arbejdet i 2025 v. sekretariatet</p> <p>Lokal Trepart Vidå-Kruså afholdt syv møder i 2025. Fokus var på frivillighed og lodsejerinddragelse. Der blev afholdt store lodsejermøder/tegnemøder. Arbejdet var centreret om udarbejdelsen af omlægningsplanen.</p> <p>Teknikergruppen består af:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunale teknikere • NST-teknikere • Udtagningskonsulenter fra landbruget <p>Mødes fysisk ca. 3 gange årligt + statusmøder på Teams</p> <p>Emner i 2025 på de fælles teknikermøder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Status fra treparterne • Omlægningsplaner • Lodsejerinddragelse og kommunikation • Tværkommunale samarbejder • Biodiversitet (oplæg fra Naturrådgiverne) • Ejendomsræssig forundersøgelse • MARS • Kystvandrådets arbejde <p>Referater mv. kan findes her: aabenraa.dk/borger/klima-natur-og-miljoe/vand/lokal-trepart-vidaa-krusaa</p>
5.	<p>Introduktion til MARS og præsentation af omlægningsplan for Lokal Trepart Vidå-Kruså v. sekretariatet</p> <p>Foregik online på www.mars.sgav.dk</p> <p>Alle medlemmerne burde nu have adgang. For hjælp henvises til https://sgav.dk/groen-trepart/lokale-treparter/mars, eller kontakt Nanna.</p>

6.	<p>Taskforce i 2026 + valg af repræsentanter fra kommunerne v. sekretariatet</p> <p>Kort introduktion til arbejdet i taskforcen og hvad der er fokus på i 2026. Der deltager to administrative repræsentanter fra treparten og to suppleanter.</p> <p>Nuværende repræsentanter: Cecilie Adrienne Tvillum, Aabenraa Kommune Kristina Hjelmager Larsen, Tønder Kommune</p> <p>Suppleanter: Johanna Händeler, Aabenraa Kommune Carsten D. Andersen, Tønder Kommune</p> <p>Udover ovennævnte deltager Nanna i Taskforce-møderne.</p> <p>Treparten har vedtaget at nuværende repræsentanter og suppleanter fortsætter i taskforcen</p> <p>Til orientering vedlægges senest opdaterede barriereliste fra TaskForce.</p>
7.	<p>Forventninger til arbejdet i 2026 v. sekretariatet</p> <p>Sekretariatet vil give er indblik i hvad der ligger i pipeline for 2026</p> <p>Fokusområder i 2026:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fremdrift i projekterne • Opdatering og kvalificering af udpegede områder • Styrket lodsejerinddragelse • Natur og skov – planlægning for beskyttet og strengt beskyttet natur • Sammenhængende natur på tværs af kommunegrænser • Løbende opfølgning på realisering af projekter <p>Folketingsvalget har sat ministeriets arbejde en smule på stand-by.</p>
8.	<p>Trepartens forventninger til arbejdet i Lokal Trepert Vidå-Kruså</p> <p>En åben snak om hvilke forventninger repræsentanterne har til arbejdet. Indblik I hvad der fylder rundt omkring og om der er emner treparten skal have særligt fokus på i 2026.</p> <p>Der blev gennemført en åben drøftelse af trepartens forventninger til arbejdet i 2026. Repræsentanterne pegede særligt på behovet for at styrke videndelingen på tværs af organisationerne – både om, hvad der fungerer godt, og hvilke forhindringer der opstår undervejs i projekterne. Flere fremhævede, at treparten spiller en vigtig rolle som ambassadører for arbejdet og for at skabe fortsat opbakning blandt lodsejere og lokalsamfund.</p> <p>Der var desuden enighed om, at fælles kommunikation er et centralt fokusområde i 2026. En tydelig og koordineret formidling af trepartens arbejde kan understøtte forståelsen for processen og bidrage til at fastholde engagementet i oplandet.</p>

9.	<p>Møder i 2026</p> <p>Møder i Lokal Trepert Vidå-Kruså i 2026 – mødeindkaldelser sendes ud hurtigst muligt:</p> <p>29. april kl. 9:30–11:30 16. juni kl. 15:00–17:00 8. september kl. 15:00–17:00 19. oktober kl. 9:30–11:30 20. december kl. 15:00–17:00</p> <p>Trepartens ønsker til oplæg og emner:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oplæg om den nye kvælstofmodel - Oplæg om biodiversitet - Oplæg om grundvandsbeskyttelse - Oplæg om indsatsbehov og baggrund for dem, herunder baggrund for forskellige indsatskrav i forskellige vandoplade <p>Treparten ønskede ikke en opstartworkshop gennem Komponent.</p>
10.	<p>Kommunikation ifm. 1. møde i Lokal Trepert for Vidå-Kruså i 2026</p> <p>Der blev drøftet fælles pressemeddelelse. Enighed om at sekretariatet udarbejder et udkast og at hele treparten skal godkende den. Fokus på at formidle, at arbejdet tager tid.</p> <p>Kommunikation bliver et fast punkt på dagsordenen fremadrettet.</p>
11.	<p>Eventuelt</p> <p>Barrierelisten udsendes igen Drøftelse af fonde, der støtter naturskabelse Energinets planlægning af traceer som barrierer – tager ikke hensyn til skitseprojekter Ønske om overblik over hvor stor en del af omlægningsplanen, der ikke kan gennemføres pga. §3</p>

1. 14:00-14:10	Velkomst og præsentationsrunde v. Erik Uldall Hansen
2. 14:10-14:30	<p>Bordrunde - DN, L&F, NST og kommuner</p> <p>Hvordan går det ude i de forskellige organisationer? Er der noget nyt siden sidst vi mødtes? Hvad arbejdes der med og er der særlige fokusområder i 2026.</p> <p>Aabenraa Kommune Arbejder med seks forundersøgelser. Prioritering efter kvælstofkrav og lodsejeropbakning. Frivillighed vægtes højt. Viste skitseprojekter på kort.</p> <p>Naturstyrelsen Har oprustet bemanningen. Flere lodsejere henvender sig selv. Opfordring til gensidig hjælp og koordinering. DN spurgte til rollefordeling mellem NST og kommunerne; NST laver gerne store projekter.</p> <p>Tønder Kommune Har været i gang med 15 projekter før grøn trepart. Afventer principper for ansøgninger. Skal tilpasse lavbundsprojekter pga. krav om min. 50 % tørvejord. Har haft møde med fonde, der ikke kendte omlægningsplanen.</p> <p>Sønderborg Kommune Præsenterede omlægningsplan. Fokus på minivådområder, fast track og ekstensivering. I Vidå-Kruså primært naturpotentialer, der afventer lovgivning. Lodsejere fungerer som ambassadører.</p> <p>Haderslev Kommune Fokus på frivillighed og lodsejere, der ønsker projekter. Ser stort potentiale i fast track vådområder og minivådområder.</p> <p>L&F / Spiras Mange medlemmer i oplandet, flere fungerer som ambassadører. Fokus især i områder med kvælstofindsatsbehov.</p> <p>Sønderjysk Familielandbrug Stor opbakning og interesse blandt medlemmerne.</p> <p>DN Ønske om at tænke biodiversitet ind i projekterne og undgå for mange små minivådområder. Fokus på sammenhængende natur.</p>

	<p><u>Sønderborg Kommune</u>: Viser slides af deres omlægningsplan. Minivådområder, fast track, ekstensivering af områder for at nå kvælstofindsatsbehov. I Vidå-Kruså ligger kun minivådområde og lidt fast track. Primært naturpotentialer i Vidå-Kruså, som afventer lovgivning. Lodsejere kommer selv til kommunen og de bliver til grøn trepart ambassadører.</p> <p><u>Haderslev Kommune</u>: Lille stykke inde i Vidå-Kruså men fokus på frivillighed og lodsejere der vil projekter. Fast track vådområder er også med som et stort potentiale og det samme er minivådområderne.</p> <p><u>L&F</u>: Spiras har medlemmer i stort set hele oplandet og mange lodsejere der er ambassadører. Opfordret lodsejerne til at kontakte deres kommuner. De har mere fokus på de områder hvor der er kvælstofindsatsbehov. Sønderjysk familielandbrug stemmer i, de møder stor opbakning. Oplever stadig stor interesse blandt medlemmerne. Vi skal huske på der hvor der er opbakning lige nu.</p> <p><u>DN</u>: Er selvfølgelig utålmodige men også godt klar over der er ... Tænk biodiversitet ind i projekterne. Der kan opstå problem mellem DN's ønske og det der måske er realistisk. Hvordan får vi de her spredte ting bundet sammen. Helst ikke for mange små minivådområder.</p> <p>Niveauet af biodiversitet skal hæves. Folk går mere og mere op i natur – erhvervslivet, turisme</p>
3. 14:30-14:40	<p>Konstituering af lokal trepart Vidå-Kruså, herunder valg af formands- og sekretariatskommune v. Erik Uldall Hansen + tekniske rettelser til kommissoriet v. sekretariatet</p> <p>De tekniske rettelser handler om ændring i kommissoriet, hvis der vælges ny formands- og sekretariatskommune.</p>
4. 14:40-14:50	<p>Indblik i arbejdet i 2025 v. sekretariatet</p>
5. 14:50-15:00	<p>Introduktion til MARS og præsentation af omlægningsplan for Lokal Trepert Vidå-Kruså v. sekretariatet</p>
6. 15:00-15:10	<p>Taskforce i 2026 + valg af repræsentanter fra kommunerne v. sekretariatet</p> <p>Kort introduktion til arbejdet i taskforcen og hvad der er fokus på i 2026. Der deltager to administrative repræsentanter fra treparten og to suppleanter.</p> <p>Nuværende repræsentanter: Cecilie Adrienne Tvillum, Aabenraa Kommune</p>

	<p>Kristina Hjelmager Larsen, Tønder Kommune</p> <p>Suppleanter: Johanna Händeler, Aabenraa Kommune Carsten D. Andersen, Tønder Kommune</p> <p>Vedtaget</p>
	<p>PAUSE</p>
7. 15:20-15:30	<p>Forventninger til arbejdet i 2026 v. sekretariatet</p> <p>Sekretariatet vil give er indblik i hvad der ligger i pipeline for 2026</p> <p>Gerne detaljeres ift. hvilke projekter der har hvilke problemer.</p> <p>Bordrunde:</p> <p>Haderslev: spare på tværs af kommunegrænser. Drager nytte af hinandens erfaringer – samme mål vi arbejder efter, men der kan være forskellige veje derhen. Et forum der er åbent og uformelt. I Haderslev har man valgt to politiske repræsentanter for at brede det hele lidt ud. Stærkest forankret bredt.</p> <p>Hanne: De mødes med repræsentanter fra de andre treparter, bygge bro. Hjælpe hinanden med at åbne døre og hjælpe hinanden bedst muligt. Dialog i kommunalbestyrelserne om vigtigheden i at lykkes med det her projekt. Et stærkt ønske om at lykkes.</p> <p>Inge, NST: mulighed for at afrapporterer og bringe ting ind vi støder på. Tager også ting med dne anden vej. Mødes løbende med de andre skovridere.</p> <p>Søren: intet at tilføje</p> <p>Christa: Bakker op om åbenhed og de udfordringer der er. Mulighed for at bidrage med anbefalinger til projektområder.</p> <p>Morten: Erfaringsudveksle. Samarbejde om de tværkommunale projekter. Fælles front hvis der er udfordringer som skal videre i systemet. Bære ting ind i Kystvandrådet, hvis der er behov for at få undersøgt om det vi laver giver mening.</p> <p>Lars-Erik: Vi talte sidst om fælles kommunikation – Det er en opgave der tager lang tid, så fokus på noget formidling.</p> <p>Claus: Har altid brændt for skov og natur. Gået ind i det her med positivt og åbent sind.</p> <p>Anders: Det skal gro nede fra og op. Vi er glade for at sidde med. Det er mange af vores medlemmer som det handler om. Holder mange møder.</p> <p>Tina: Deltager nok ikke i alle møder, men når det giver mening.</p> <p>Michael: Vi har en masse medlemmer der bliver rørt af det her. Vi sidder med i Vadehavet og Lillebælt, så vi deler viden på tværs.</p> <p>Erik: Hvordan prioriterer vi projekter? Hvad giver bedst mening at gå i gang med nu og hvad skal vente.</p> <p>Hvordan sikrer vi kommunikationen? Vi skal sige det rigtige på det rigtige tidspunkt. Den positive fortælling skal ud blandt befolkningen.</p> <p>Vigtigt at I kommer med alt hvad der bøvler, så vi kan lægge mest muligt pres på. Vigtigt at udvælge de projekter hvor der kan være flere lag ovenpå hinanden - synergier.</p>

	NED TIL NÆSTE PUNKT
8. 15:30-15:45	<p>Trepartens forventninger til arbejdet i Lokal Trepart Vidå-Kruså</p> <p>En åben snak om hvilke forventninger repræsentanterne har til arbejdet. Indblik i hvad der fylder rundt omkring og om der er emner treparten skal have særligt fokus på i 2026.</p>
9. 15:45-16:00	<p>Møder i 2026</p> <p>Information om resultatet af de doodles der er sendt rundt med møder i 2026.</p> <p>Mulighed for at sende slides til præsentationen til møderne – forlænget bordrunde.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke ønsker er der til programmet for møderne i den lokale trepart her i 2026? • Interesse for oplæg om den nye kvælstofmodel fra fx SEGES? • Tilbud om præsentation af projektet: Fremtidssikret grundvandsbeskyttelse i grøn trepart. • Komponent tilbyder opstartsworkshop til de lokale treparter (Klar, parat, trepart). Formålet er at blive klogere på opgaven – roller, ansvar, struktur for samarbejde, konflikthåndtering mv. Er der interesse for dette i treparten? <p>Nej tak til komponent.</p> <p>Oplæg om den nye kvælstofmodel Evt. oplæg om at aflive myter: hvorfor er Knudedyb hårde ramt end Listerdyb (ministerbrev). Erik har en forventning om at der på et tidspunkt i fremtiden godt kunne komme kvælstof. Der har været opstartsmøde med Sønderborg, Aabenraa og tyske myndigheder ang. dette. Hovedemne var Flensborg Fjord.</p> <p>Ønske om at få et oplæg om biodiversitet for treparten.</p> <p>Sende Hvidbog rundt.</p> <p>Oplæg om Kystvandråd: Men de har meget fokus på Sende Flemmings slides fra oplægget om Kystvandrådet.</p> <p>Kvælstofmodel: Undersøge SGAV/anden oplægsholder ift. det her med usikkerheder og det forskellige ophav vi har og hvordan vi får fælle ståsted. Vi skal i det her forum kunne forstå de forskellige ting (kvælstof mv.) for at kunne være gode ambassadører for grøn trepart.</p> <p>Spildevand: Hvor meget er spildevand, hvor meget er landbrug? Er der misforståelser eller andet vi kan løse?</p>

	Evt. inspiration fra Ringkøbing-Skjern som oplæg
10. 16:00-16:10	<p>Kommunikation ifm. 1. møde i Lokal Trepert for Vidå-Kruså i 2026</p> <p>Den Lokale Trepert for Vidå-Kruså bedes drøfte, om der er særlige emner, der bør formidles til offentligheden ifm. årets første møde i treparten. Skal der udarbejdes en pressemeddelelse fra treparten? I dette tilfælde skriver sekretariatet og Aabenraa Kommune pressemeddelelsen, som godkendes af formandskabet og de eventuelt citerede.</p> <p>Ting tager tid. Arbejdet er stort set lige begyndt. Nu starter arbejdet → der er mange faser af det her. Vi er ude i en maraton. Alle arbejder på at få det her til at glide. Landbruget vil gerne det her og vil gerne med i projekterne. Undersøgelse i Altinget: de fleste der har svaret har svaret, at der er et godt samarbejde i treparterne. Hele treparten skal godkende pressemeddelelsen.</p> <p>Kommunikation som fast punkt på dagsordenen.</p>
11. 16:10-16:20	<p>Eventuelt</p> <p>Vandmiljøplanen og konflikterne med vandløb med indsatskrav – spænder ben</p> <p>§3 natur: Lovgivningen spænder ben for arbejdet. Kunne man samle et overblik over hvor stor en procent af omlægningsplanen der ikke kan udføres ift. §3?</p> <p>Sende barriereliste ud igen</p>
12. 16:20-16:30	Fællesbillede af repræsentanterne i lokal trepart Vidå-Kruså

Energinet – spænder det ben for projekter? → ingen projekter under højspændingsledninger? Taskforce

Fonde som støtter naturskabelse

Sender slides rundt.